

Govor g. Francija Zajca, prejemnika nagrade Metoda Badjure za življenjsko delo na otvoritveni slovesnosti 20. Festivala slovenskega filma

Hvala predlagatelju nagrade Društvu filmskih producentov Slovenije.

Hvala Jaroslavu Skrušniyu, Miranu Zupaniču, Zdenku Vrdlovcu, Janiju Virku, Akademiji za gledališče film radio in televizijo, Društvu slovenskih režiserjev, Društvu slovenskih producentov in Gospodarskemu združenju producentov, ki ste predlog za nagrado podprli.

Hvala članom komisije, ki ste na podlagi predlogov izbirali in izbrali.

Hvala režiserju Slavku Hrenu za uvodni film, ki smo ga ravnokar videli.

Režiser Matjaž Klopčič mi je nekoč dejal: »Zajček, za filmarja ni dovolj pridnost in talent, film je treba imeti rad. Film bi se moral pisati z veliko začetnico«.

Nikoli prej se nisem vprašal, zakaj življenje posvečam ravno televiziji in filmu, zakaj nisem nikdar pomislil, da bi se ukvarjal še s čim drugim. Šele Matjaž Klopčič mi je to povedal.

Vesel sem, da mi je uspelo za moj poklic navdušiti Boštjana in Amelo, nanju prenesti znanje in izkušnje ter zagotoviti nadaljnje uspešno življenje producerske hiše Arsmedia. Hvala obema!

Vse znanje in navdušenje za delo mi je dvajset let, od oktobra 1967, dajala in dala Radio televizija Ljubljana. Imel sem srečo, da sem se tedaj znašel v tej hiši saj sem se lahko formiral kot producent prav zato, ker se je takrat na RTV Ljubljana tako veliko produciralo. V sedemdesetih, osemdesetih in tudi še v devetdesetih letih prejšnjega stoletja je Radio televizija Slovenija – takrat Radio televizija Ljubljana – posnela na leto po 10 enournih, med njimi realizacijsko tudi zelo zahtevnih TV dram. Vsako leto je bilo posnetih nekaj celovečernih TV filmov. Vsako leto je bila realizirana najmanj ena mladinska, ena humoristična in ena dramska nadaljevanka ter ena glasbena serija. Ogromno, celo nenormalno veliko je bilo posnetih baletnih oddaj in filmov. Vsako leto je bilo realiziranih po 10 vrhunskih glasbenih oddaj, spomnimo se dolgoletnega kraljevanja TV križanke, gledali smo prenose in adaptacije gledaliških predstav, oper, koncertov in še in še. In kar je za slovenski film najpomembnejše – Radiotelevizija Ljubljana je bila takrat tudi aktivni soustvarjalec slovenskega filma. Poleg celovečernih filmov, ki jih je sofinancirala, je bilo tudi kar nekaj televizijskih nadaljevanj zmontiranih v celovečerne filme.

V takih pogojih dela, ob takem redu prežetih z entuziazmom takrat ni bilo težko vzljubiti in zapisati se televiziji in filmu za celo življenje.

Po osamosvojitvi od leta 1991 pa vse do leta 2001 je RTV Slovenija, po zaslugi tedanjega odgovornega urednika kulturno umetniškega programa Jaroslava Skrušniya, slovenskemu filmu in filmarjem pomagala preživeti.

Delim mnenje mnogih, ki verjamejo, da smo na vodstveni mesti tako Radiotelevizije kot Slovenskega filmskega centra dobili osebi, ki se zavedata možnih sinergij in sta voljni in sposobni sodelovanja, ki bi našo Radiotelevizijo vrnilo nazaj med tako aktivne in pomembne oblikovalce in soustvarjalce slovenskega filma, kakršna je nekoč že bila. V vseh evropskih državah so TV hiše po zakonu in zaradi lastnega interesa tudi aktivni soustvarjalec nacionalnega filma. Z združenimi močmi bi med drugim lahko vsako leto realizirali tudi vsaj en produkcijsko zahtevnejši film! V predalih nam ležijo odlične, univerzalne zgodbe o vedno globalno aktualnih človeških odnosih.

Politika je sedmo umetnost, film, v samostojni Sloveniji pripeljala na rob preživetja. Pri tem smo ji, žal, izdatno pomagali tudi neenotni filmarji sami. V pogojih, ki jih narekuje naša država, profesionalnim filmarjem ne bo več mogoče preživeti. Financiranje produkcije slovenskega filma je limitirano na mizerijo, ki nam ne omogoča več ustvariti profesionalnega filma. O realizaciji filma, ki se dogaja izven današnjega časa, o stilnih kostumih, scenografiji in maski, o filmu po literarni predlogi, o filmskih trikih in efekti, o normalnih pogojih dela in o normalnem plačilu za delo, že nekaj časa lahko le sanjamo. Filmski ateljeji v filmskem studiu VIBA film, ki so nacionalnemu filmu na razpolago, samevajo, ker ni denarja za gradnjo filmskih objektov in plačilo stroškov uporabe prostorov!

- a. Producent nosi celotni finančni riziko realizacije filma.
- b. Producent, mora kot garancijo za uspešno realizacijo filma zastavljati svoje imetje.
- c. Producentom je ukinjena provizija, ki je v Evropi v večini držav običajna.
- d. Slovenskemu producentu je limitirano plačilo za njegovo delo.
- e. In ne samo to, danes je situacija taka, da moramo producenti preko plačila tarif zagotavljati denar za del plač zaposlenim na Slovenskem filmskem centru.

Slovenski film vedno bolj postaja delo entuziastov, ki ga skromno podpira slovenska država.

Filmska umetnost je na papirju sestavni del nacionalne kulture, vendar ji ne damo možnosti, da bi to tudi zares postala.

Slovenski filmski producent bi lahko danes Prešerna parafriziral: NOR JE KDOR SE S FILMOM UKVARJA!

Ni naroda brez svoje kulture in svoje znanosti. Vprašajmo se, kaj in kje bi bili danes Slovenci brez Trubarja, Prešerna, Cankarja, Plečnika brez naših pesnikov in pisateljev, likovnih ustvarjalcev, glasbenikov, prevajalcev, gledališnikov, filmarjev in znanstvenikov. Brez njih še svoje države ne bi

imeli! Dokler ne bomo vsi spoznali, da je financiranje v kulturo in znanost investicija in ne strošek, se našemu narodu slabo piše!

Kakšno moč ima lahko pesniška beseda, sem se prepričal že zelo na začetku svoje kariere: Pisalo se je leto 1969, morda 1970. Snemala se je TV nadaljevanka Dekameron, ki jo je režiral češki režiser Vaclav Hudeček. Stane Sever je bil takrat sprt z vsem kulturnim svetom. Umaknjen v osamo lškega vintgarja, je odločno odklanjal vsako sodelovanje tako v gledališču in filmu kot na radiu in televiziji. Vsi obiski in vse prošnje po sodelovanju v Dekameronu so bile zaman. Pa vendarle lahko Staneta Severja gledamo v Dekameronu. Prepričal ga je France Prešeren in njegov uvod h Krstu pri Savici, ki ga je češki režiser Vaclav Hudeček od prve do zadnje kitice, brez napake in v odlični slovenščini deklamiral v duetu s Stanetom Severjem v polno luno jasne noči nad lškim vindgarjem. Stane Sever je bil vidno ganjen. Kar nekaj časa je trajalo, da sem takrat prišel k sebi tudi sam.

Spoštovana gosta, predsednik vlade dr. Miro Cerar in minister za kulturo Tone Peršak! Za nacionalno filmsko produkcijo je letos namenjenih 3,5 milijona evrov, kar je toliko kot onkraj naših meja znaša povprečna cena enega samega igranega celovečernega filma. Za kolikor toliko normalno in profesionalno izvajanje kulturnega poslanstva pa slovenska filmska produkcija potrebuje letno vsaj 10 milijonov EVR, 6 in pol več kot ste jih, spoštovani minister, filmu namenili letos, in le 3 milijone več kot mu jih je ministrstvo namenilo leta 2011!

HVALA